Prostorna distribucija glasova na lokalnim izborima u Gradu Zagrebu

Čelebićanin, Bojan

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:217:027521

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Bojan Čelebićanin

Prostorna distribucija glasova na lokalnim izborima u Gradu Zagrebu

Prvostupnički rad

Mentor: doc. dr. sc. Jelena Lončar

Ocjena: _____

Potpis: _____

Zagreb, 2018.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Prvostupnički rad

Prostorna distribucija glasova na lokalnim izborima u Gradu Zagrebu

Bojan Čelebićanin

Izvadak: Izborna geografija dio je društvene, odn. u užem smislu političke geografije koja za cilj ima analizu prostorne dimenzije organizacije, provedbe i rezultata izbora. Predmet istraživanja ovog rada je prostorna distribucija glasova u Gradu Zagrebu nakon provedenih lokalnih izbora 2017. godine. Uz pomoć GIS programa, rezultati su prikazani na razini 17 gradskih četvrti. Uz glasove birača analizirana je i distribucija nevažećih glasačkih listića te odaziv birača. Iz prostorne distribucije glasova na izborima za Gradsku skupštinu zaključuje se da je najveća koncentracija birača lijevog političkog opredjeljenja u središnjim gradskim četvrtima dok je koncentracija birača desnog političkog opredjeljenja u perifernim gradskim četvrtima. Na izborima za gradonačelnika, u drugom krugu, ponovno je izabran dosadašnji gradonačelnik, Milan Bandić, koji je za razliku od svoje protukandidatkinje, u pojedinim gradskim četvrtima imao podršku od više od 70 % birača.

24 stranice, 7 grafičkih priloga, 8 tablica, 26 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: izborna geografija, Grad Zagreb, lokalni izbori, biračko tijelo, glasačke preferencije

Voditelj: doc. dr. sc. Jelena Lončar

Tema prihvaćena: 12. 4. 2018.

Datum obrane: 7. 9. 2018.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Undergraduate Thesis

Spatial distribution of votes at the local elections in the City of Zagreb

Bojan Čelebićanin

Abstract: Electoral geography, a part of social geography or more precisely political geography, provides a spatial perspective of organization, conduct and outcome of elections. The subject of this paper is the spatial distribution of votes in the City of Zagreb after the local elections have been held. With use of GIS, the results of the elections are presented at the spatial level of 17 city districts. Spatial distribution of invalid ballots and voter turnout are also analysed. From the spatial distribution of votes for the city council it is concluded that most left-wing voters reside in the central city districts while the majority of right-wing voters reside in the peripheral city districts. In the second round of the mayoral elections, Milan Bandić was re-elected. Unlike his counter candidate he received over 70 % of votes in several city districts.

24 pages, 7 figures, 8 tables, 26 references; original in Croatian

Keywords: electoral geography, City of Zagreb, local elections, voters, voter preferences

Supervisor: Jelena Lončar, PhD, Assistant Professor

UndergraduateThesis title accepted: 12/04/2018

Undergraduate Thesis defense: 07/09/2018

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia

SADRŽAJ

1. Uvod.....1
2. Metodologija.....2
3. Analiza rezultata lokalnih izbora.....3
    3.1. Udio biračkog tijela u ukupnom stanovništvu.....4
    3.2. Odaziv glasača.....6
    3.3. Prvi krug lokalnih izbora.....7
        3.3.1. Prostorna distribucija glasova na izborima za gradsku skupštinu.....7
        3.3.2. Prostorna distribucija glasova na izborima za gradonačelnika.....15
        3.3.3. Nevažeći listići.....16
    3.4. Drugi krug lokalnih izbora.....17
        3.4.1. Prostorna distribucija glasova na izborima za gradonačelnika.....17
        3.4.2. Nevažeći listići.....19
4. Zaključak.....21

Literatura i izvori.....22

1. UVOD

Izborna geografija jest dio političke geografije čiji je cilj dati prostornu dimenziju organizaciji, provedbi i rezultatima izbora za politička predstavnička tijela. Izborna geografija bavi se vezom između izbornog i prostornog fenomena, oblikom i veličinom izbornih jedinica, odnosom glasačkog tijela prema geografskim, ekonomsko-geografskim, demogeografskim i ostalim socijalnim sadržajima te pitanjem kako određena životna sredina, karakteristike stanovništva i interesi utječu na izborna ponašanja (Pavić, 1992). Također se bavi proučavanjem, interakcijom ali i izradom tri vrste karata. Ove karte prikazuju geografsku distribuciju podrške pojedinim političkim opcijama ili kandidatima, geografiju izbornih jedinica te prostornu distribuciju glasova za pojedine političke opcije ili kandidate poslije provedenih izbora (Johntson, 2015). Svoje začetke izborna geografija nalazi početkom 20. stoljeća u političkim znanostima a utemeljiteljem se smatra Andre Sigfried, koji se bavio geografskim aspektom glasovanja u Francuskoj (Pattie i Johntson, 2009). Izborna geografija može poslužiti pri određivanju prostornog utjecaja političkih stranaka na temelju socio-ekonomskih i demografskih pokazatelja nekog prostora (Miguel, 2016). No Charney i Malkinson (2015) u svom radu ističu marginaliziranost izborne geografije u istraživanjima posvećenim analiziranju socio-ekonomskih prilika koje utječu na političke preferencije stanovništva pojedinih prostora, s naglaskom na urbana područja i socio-ekonomske procese vezane uz grad. Do početka devedesetih godina prošlog stoljeća, odnosno prvih višestranačkih izbora, u RH izborna geografija bila je relativno nepoznata (Pavić, 1992). Radovi iz ovog područja bavili su se pitanjem izborne geometrije te analizama predsjedničkih (Raos, 2015) i parlamentarnih izbora. Institut za sinergiju društva i znanosti bavio se utjecajem dobi, obrazovnog i socio-ekonomskog statusa stanovništva na političke preferencije (URL 1). U ovom radu naglasak će biti na prostornoj distribuciji glasova za pojedine političke opcije i kandidate poslije provedenih izbora u Gradu Zagrebu 2017. godine.

Prostorni obuhvat ovog rada čini područje županije Grad Zagreb. Grad Zagreb čine naselje Zagreb te pripadajućih 69 naselja. Prostor Grada Zagreba podijeljen je na 17 gradskih četvrti: Donji Grad, Gornji grad – Medvešćak, Trnje, Maksimir, Pešćenica – Žitnjak, Novi Zagreb – istok, Novi Zagreb – zapad, Trešnjevka – jug, Trešnjevka – sjever, Črnomerec, Donja Dubrava, Gornja Dubrava, Stenjevec, Podsused – Vrapče, Podsljeme, Sesvete i Brezovica (Rajić i dr., 2016a). Cilj ovog rada je analizirati rezultate lokalnih izbora u Gradu Zagrebu te vizualizacijom u GIS-u prikazati prostornu distribuciju glasova biračkog tijela na razini gradskih četvrti.

2. METODOLOGIJA

Pri izradi ovog rada korišteni su službeni rezultati lokalnih izbora, preuzeti sa internetskih stranica Državnog izbornog povjerenstva. Demografski podaci o Gradu Zagrebu preuzeti su od Državnog zavoda za statistiku te iz publikacija koje objavljuje gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj grada. Dio podataka vizualiziran je uz pomoć aplikacije ArcMap, koja je dio ArcGIS Info paketa, i prikazan koropletnim kartama.

Prema odluci Ministarstva Uprave Republike Hrvatske izbori za tijela lokalne samouprave provode se na unaprijed određenim biračkim mjestima (Zakon o lokalnim izborima). Biračka mjesta, kojih je 612 na području Grada Zagreba, nisu povoljna za analizu i vizualizaciju rezultata lokalnih izbora, stoga će se prostorna distribucija glasova na lokalnim izborima u Gradu Zagrebu 2017. godine analizirat na razini 17 gradskih četvrti. Svih 612 biračkih mjesta sistematizirano je na temelju njihove lokacije, odnosno adrese, u pripadajuću gradsku četvrt.

Podaci o broju glasača, odaziva biračkog tijela, glasova za pojedine političke opcije te broju nevažećih listića na svim biračkim mjestima jedne gradske četvrti zbrojeni su u ukupan iznos te prikazani u apsolutnim i relativnim brojevima. Ovako sistematizirani podaci korišteni su za izradu grafičkih i tabličnih priloga te za vizualizaciju pomoću GIS programa. Za izradu karata prostorne distrubcije glasova za pojedine političke opcije, tj. kandidacijske liste političkih stranaka, korišteni su podaci samo za one koji su ušli u gradsku skupštinu Grada Zagreba, tj. prešli prag od 5 % osvojenih glasova od ukupnog broja.

U izradi priloga za prikaz prostorne distribucije glasova za gradonačelnika u prvom krugu izbora korišteni su podaci o kandidatima koji su dobili više od 5 % ukupnih glasova. Prag od 5 % osvojenih glasova koristi se na lokalnoj i državnoj razini kao uvjet za ulazak u predstavnička tijela lokalne i državne uprave (GONG, 2017).

3. ANALIZA REZULTATA LOKALNIH IZBORA

Prije nego se u ovom poglavlju uđe u detaljniju analizu lokalnih izbora u Gradu Zagrebu te prostornu distribuciju glasova, potrebno je objasniti proces izbora predstavničkih tijela lokalne samouprave kroz izborni sustav te Zakon o lokalnim izborima (NN 121/16).

Izborni sustav je Ustavom i izbornim zakonima uređen skup društvenih odnosa koji nastaju pri izboru predstavničkih tijela. Odluke o vrsti izbornog sustava koji je u primjeni te sustava vlasti smatraju se jednim od najznačajnijih odluka svake države (Žugaj i Šterc, 2017).

U Republici Hrvatskoj biračko pravo stječe se s navršenih 18 godina starosti, te se time postaje dijelom biračkog tijela. Na izborima birači tajnim glasovanjem biraju predstavnička tijela lokalne samouprave, tj. skupštinu, gradonačelnika, župana itd. Pravo glasa u izbornoj jedinici imaju oni građani s prijavljenim prebivalištem u toj izbornoj jedinici.

Izbore raspisuje Vlada Republike Hrvatske a provodi ih Državno izborno povjerenstvo (DIP). Redovni izbori za predstavnička tijela lokalne samouprave provode se treće nedjelje u svibnju svake četiri godine (Zakon o lokalnim izborima). Godine 2017. prvi krug lokalnih izbora održan je 21. svibnja. Birači ili političke stranke mogu predložiti svoje kandidate. Kako bi kandidature bile pravovaljane predlagatelji su dužni skupiti unaprijed određen broj potpisa birača. U slučaju Grada Zagreba, kao jedinice s više od 500 000 stanovnika, birači kao predlagatelji kandidata moraju skupiti najmanje 2 500 potpisa dok političke stranke moraju skupiti najmanje 5 000 potpisa (Zakon o lokalnim izborima).

Kandidati birača i političkih stranaka imaju pravo udruživanja u koalicije. Za provođenje izbora za gradonačelnika i gradsku skupštinu u Gradu Zagrebu nadležno je Izborno povjerenstvo Grada Zagreba. Ovo povjerenstvo nadzire pravilnost predizborne kampanje, prikuplja i zbraja rezultate glasovanja te objavljuje rezultate po biračkim mjestima. Pri određivanju biračkih mjesta vodi se računa o dostupnosti i prostornoj udaljenosti te o broju birača. Glasovanje na biračkom mjestu obavlja se osobno zaokruživanjem rednog broja ispred kandidacijske liste ili kandidata. Zastupnici u gradskoj skupštini biraju se u prvom krugu izbora dok se gradonačelnik može, a i ne mora, izabrati u prvom krugu. Nakon provedenih izbora DIP i Grad Zagreb rezultate objavljuju na svojim internetskim stranicama (Zakon o lokalnim izborima).

Bitno je naglasiti da niti jedan izborni sustav niti zakon o provedbi izbora nije savršen te da su isti podložni promjenama, a katkad i manipulacijama u vidu izborne geometrije, tj. krojenja izbornih jedinica, te čestim izmjenama izbornog sustava i zakona (Omejec, 2000; Podolnjak, 2013).

3.1. UDIO BIRAČKOG TIJELA U UKUPNOM STANOVNIŠTVU

U ovom potpoglavlju ukratko će biti analizirana osnovna demogeografska obilježja Grada Zagreba te određen udio biračkog tijela u stanovništvu grada. Grad Zagreb je najveći i glavni grad Republike Hrvatske. Administrativna jedinica Grad Zagreb sastoji se od naselja Zagreb i 69 ostalih naselja podijeljenih u gradske četvrti. Stanovništvo Grada Zagreba Rajić i dr. (2016b) predstavljaju na razinama naselja Zagreb, Zagreb-istok (Sesvete) te Zagreb-jug (ostala naselja). Zagreb je kao političko, društveno, kulturno, obrazovno i gospodarsko središte kroz 20. stoljeće doživio intenzivan demografski rast, kao posljedicu industrijalizacije i urbanizacije. Demografski rast, ali slabijim intenzitetom, nastavlja se i osamostaljenjem Republike Hrvatske 1991. godine. Uvidom u popise stanovništva može se utvrditi da u odnosu na ostatak RH, Grad Zagreb bilježi pozitivne demografske trendove što je posljedica useljavanja na prostor grada (Rajić i dr., 2016a).

Tab.1. Opće kretanje broja stanovnika RH i grada Zagreba od 1991. do 2011.

Područje	**1991.**	**2001.**	**2011.**
Grad Zagreb	777 826	779 145	790 017
Republika Hrvatska	4 784 265	4 437 460	4 284 889

Izvor: Rajić i dr., 2016a.

Kao što je vidljivo iz Tab.1. Grad Zagreb je doživio značajnije povećanje broja stanovnika u međupopisnom razdoblju od 2001. godine do 2011. godine. Međutim, kada se pogledaju demografska kretanja unutar Grada Zagreba, dobiva se jasnija slika općeg kretanja broja stanovnika Grada Zagreba. Naime, grad Zagreb kao naselje doživljava pad broja stanovnika, dok Sesvete i ostala okolna naselja doživljavaju porast (Tab.2.)

Tab.2. Opće kretanje broja stanovnika Grada Zagreba po naseljima u međupopisnom razdoblju 2001.-2011.

Sastavnice	**2001.**	**2011.**	**Apsolutna promjena**
Zagreb	690 688	688 163	-2 790
Sesvete	44 914	54 085	9 171
Ostala naselja	43 278	47 769	4 491
Grad Zagreb	**779 145**	**790 017**	**10 872**

Izvor: DZS (2001), DZS (2011)

Kao što je već navedeno, u birački kontingent ulaze svi stanovnici stariji od 18 godina. Stanovništvo nije statičan faktor u prostoru te se svake godine mijenja dobno-spolni sastav, odnos radnog i umirovljenog stanovništva, migracijski slado i sl. Popisi stanovništva u Republici Hrvatskoj provode se svakih deset godina. U trenutku pisanja ovog rada nije bila raspoloživa procjena broja stanovnika Grada Zagreba za sredinu 2017. godine. Zbog navedenih faktora nije moguće izračunati točan udio u ukupnom stanovništvu te je za potrebe određivanja broja birača iskorištena apsolutna brojka tj. podaci iz registra birača (Tab.3.).

Tab.3. Udio biračkog tijela u ukupnom stanovništvu Grada Zagreba

Gradska četvrt	Broj stanovnika 2011.	Biračko tijelo 2011. (18 godina i stariji)	Registar birača 2017.
Donji grad	37 024	32 619	**34 379**
Gornji Grad - Medvešćak	30 962	26 416	**26 661**
Trnje	42 282	36 314	**37 262**
Maksimir	48 902	40 594	**42 114**
Pešćenica – Žitnjak	56 487	46 291	**48 790**
Novi Zagreb – istok	59 055	50 171	**51 162**
Novi Zagreb - zapad	58 103	47 221	**53 291**
Trešnjevka – jug	66 674	56 147	**57 439**
Trešnjevka – sjever	55 425	46 885	**47 859**
Črnomerec	38 546	32 015	**33 916**
Gornja Dubrava	61 841	49 359	**53 078**
Donja Dubrava	36 363	28 866	**31 300**
Stenjevec	51 390	41 103	**45 222**
Podsused - Vrapče	45 759	37 266	**39 187**
Podsljeme	19 165	15 348	**16 393**
Sesvete	70 009	53 832	**63 706**
Brezovica	12 030	9 510	**10 385**
Grad Zagreb	**790 017**	**649 957**	**692 144**

Izvori: DZS (2011), DIP (2017)

Iz Tab.3. vidljivo je povećanje biračkog tijela za 50 000 stanovnika u odnosu na 2011. godinu. Razlog tome jest nastupanje punoljetnosti mlađih generacija te trendovi porasta broja stanovnika na području Grada Zagreba.

3.2. ODAZIV GLASAČA

Odaziv glasača iskazuje se udjelom stanovništva koje je izašlo na izbore u odnosu na ukupno biračko tijelo. Tek nakon što su glasovi prebrojani i službeni rezultati objavljeni na stranicama DIP-a može se utvrditi točan odaziv glasača. U Gradu Zagrebu, u prvom krugu izbora, odaziv je bio nešto ispod 50 %. Ovim iznosom Grad Zagreb se našao na prvom mjestu po izlaznosti birača na izbore u ovom ciklusu lokalnih izbora. Najveća izlasnost zabilježena je u gradskim četvrtima Donji Grad, Gornji Grad – Medvešćak te Podsljeme dok je najmanji odaziv bio na Donjoj Dubravi. U drugom krugu lokalnih izbora odaziv je bio ispod 50 %. Najveću izlaznost ponovno bilježe gradske četvrti u središtu grada dok je najmanji odaziv ponovno bio na Donjoj Dubravi. Brezovica je, u odnosu na prvi krug, zabilježila najveći pad izlaznosti od skoro 10 % (Tab.4.). Niža izlaznost na izbore može se objasniti manjkom kvalitetnih kandidata te rastućom nezainteresiranosti stanovništva za politička zbivanja.

Tab.4. Odaziv birača na prvom i drugom krugu lokalnih izbora u Gradu Zagrebu (u %)

Gradska četvrt	**Odaziv u prvom krugu (skupština i gradonačelnik)**	**Odaziv u drugom krugu (gradonačelnik)**
Donji grad	51.52	45.05
Gornji Grad - Medvešćak	51.67	44.87
Trnje	51.11	44.96
Maksimir	50.85	43.72
Pešćenica – Žitnjak	45.46	40.61
Novi Zagreb – istok	49.47	43.03
Novi Zagreb - zapad	44.24	38.01
Trešnjevka – jug	49.29	43.17
Trešnjevka – sjever	46.79	40.35
Črnomerec	49.05	41.50
Gornja Dubrava	45.54	39.50
Donja Dubrava	42.73	37.70
Stenjevec	47.04	40.26
Podsused - Vrapče	46.70	39.65
Podsljeme	51.70	41.51
Sesvete	44.67	38.18
Brezovica	50.00	40.81
Grad Zagreb	**47.62**	**41.14**

Izvor: DIP (2017)

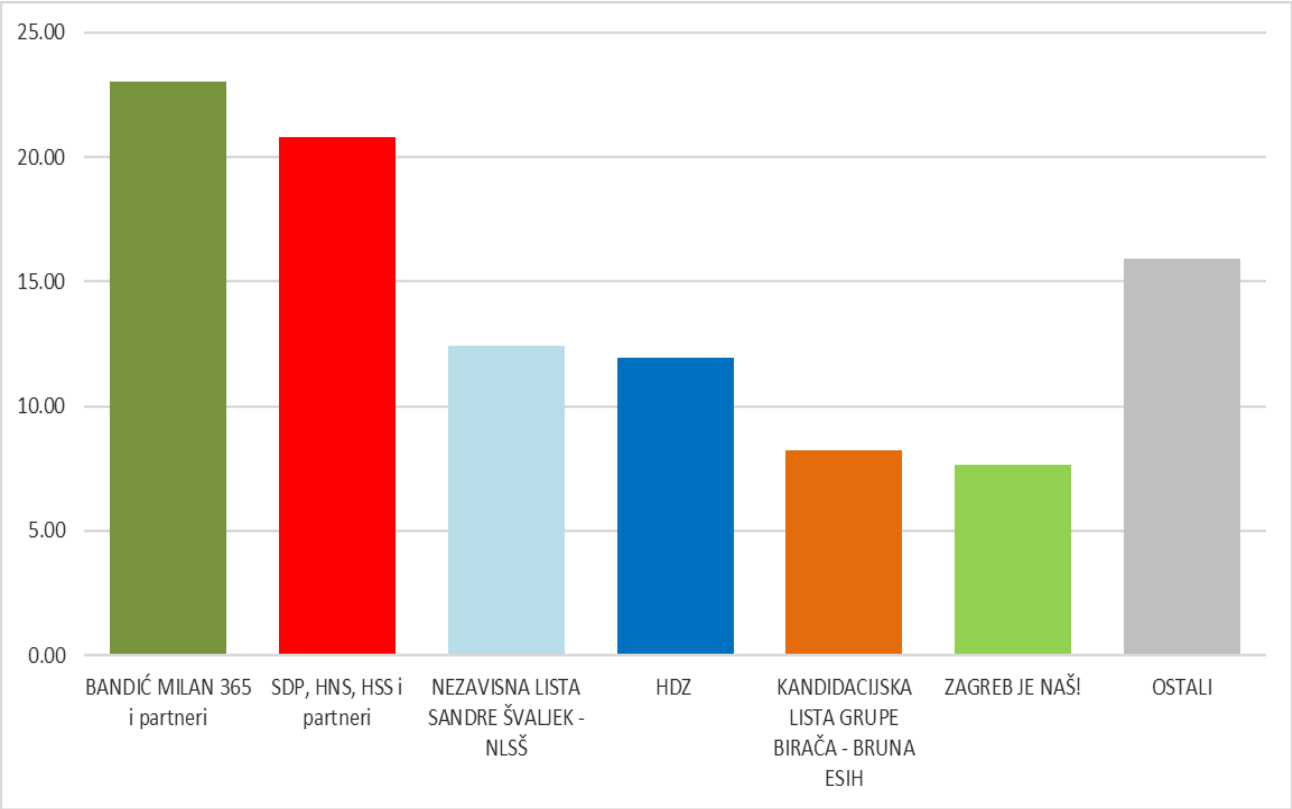
3.3. PRVI KRUG LOKALNIH IZBORA

U ovom potpoglavlju bit će predstavljeni rezultati prvog kruga lokalnih izbora u Gradu Zagrebu 2017. godine. Rezultati su predstavljeni grafičkim i tabličnim prikazima, a dio podataka je vizualiziran uz pomoć GIS-programa. Razmotrit će se prostorna distribucija glasova na izborima za gradsku skupštinu, gradonačelnika i udio nevažećih glasačkih listića.

3.3.1. PROSTORNA DISTRIBUCIJA GLASOVA NA IZBORIMA ZA GRADSKU SKUPŠTINU

Gradska skupština Grada Zagreba jest tijelo koje donosi odredbe o upravljanju Gradom Zagrebom. Ona izglasava proračun Grada, odlučuje o gradskoj imovini, donosi programe razvoja pojedinih djelatnosti, proglašava zaštitu prirode i objekata, određuje mjesnu samoupravu te donosi prostorne planove i ostale dokumente koji se tiču prostornog uređenja te djeluje, putem zastupnika, u interesu građana Grada Zagreba (GS Grada Zagreba, n.d.). Gradska skupština ima 51 zastupnika i njihov broj se određuje D'Hondtovom metodom. Pravovaljanu kandidaturu za gradsku skupštinu Grada Zagreba stekla je 21 kandidacijska lista. U ovom radu detaljnije će se sagledati prostorna distribucija glasova samo za kandidacijske liste koje su prešle 5 % osvojenih glasova, prema odredbi u Zakonu o lokalnim izborima, te time dobile mjesto u skupštini. Rezultati kandidacijskih lista koje nisu prešle izborni prag objedinjeni su u zajedničku kategoriju „ostali“.

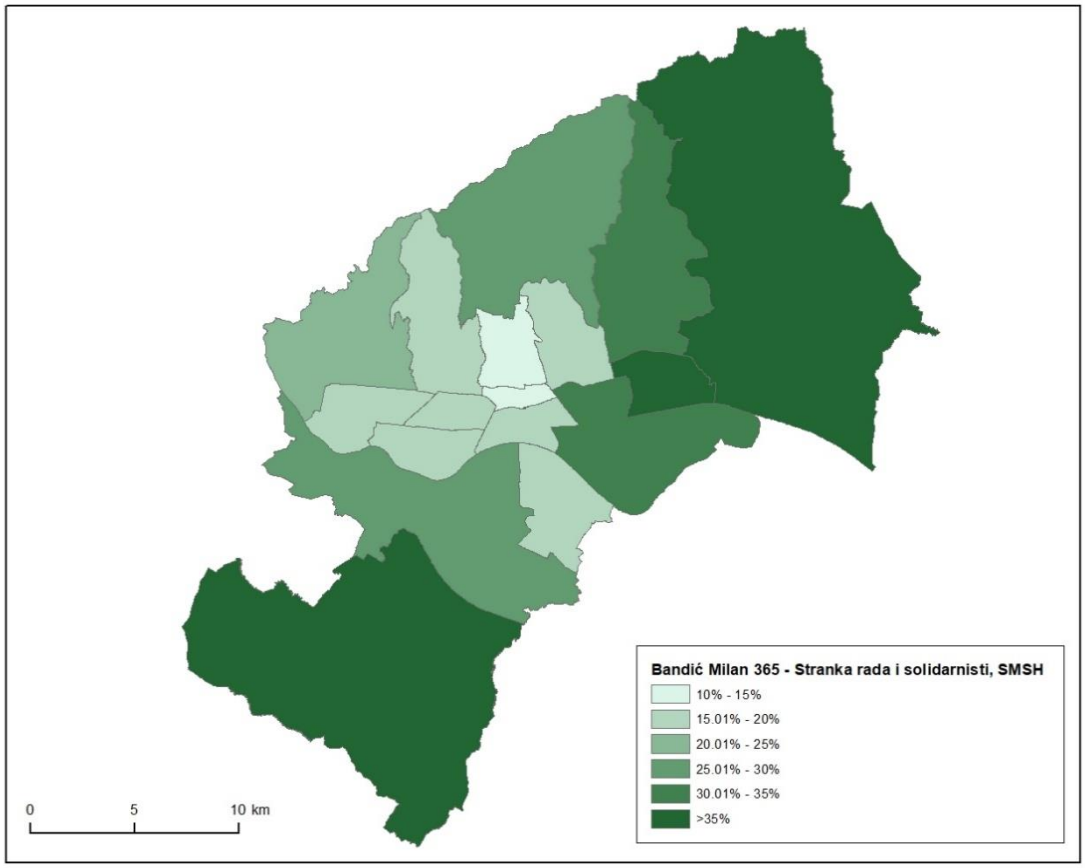
Prešavši izborni prag od 5 % osvojenih glasova, u ovaj saziv gradske skupštine Grada Zagreba ušli su: Bandić Milan 365 – Stranka rada i solidarnosti i partneri, Kandidacijska lista birača – Bruna Esih, Hrvatska demokratska zajednica, Nezavisna lista Sandre Švaljek i partneri, koalicija Socijaldemokratske partije Hrvatske, Hrvatske narodne stranke, Hrvatske seljačke stranke i ostalih partnera te koalicija „Zagreb je naš!“ koju čine Nova Ljevica, Održivi razvoj Hrvatske te Radnička fronta. Među kandidacijskim listama koje nisu prešle izborni prag nalaze se liste čije stranke imaju zastupnike u Hrvatskom Saboru poput Mosta nezavisnih lista, i Živog zida. Rezultati lokalnih izbora prikazani su na slici 1.

Sl.1. Stranke s najvećim brojem osvojenih glasova za Gradsku skuštinu Grada Zagreba (u %)
Izvor: DIP (2017)

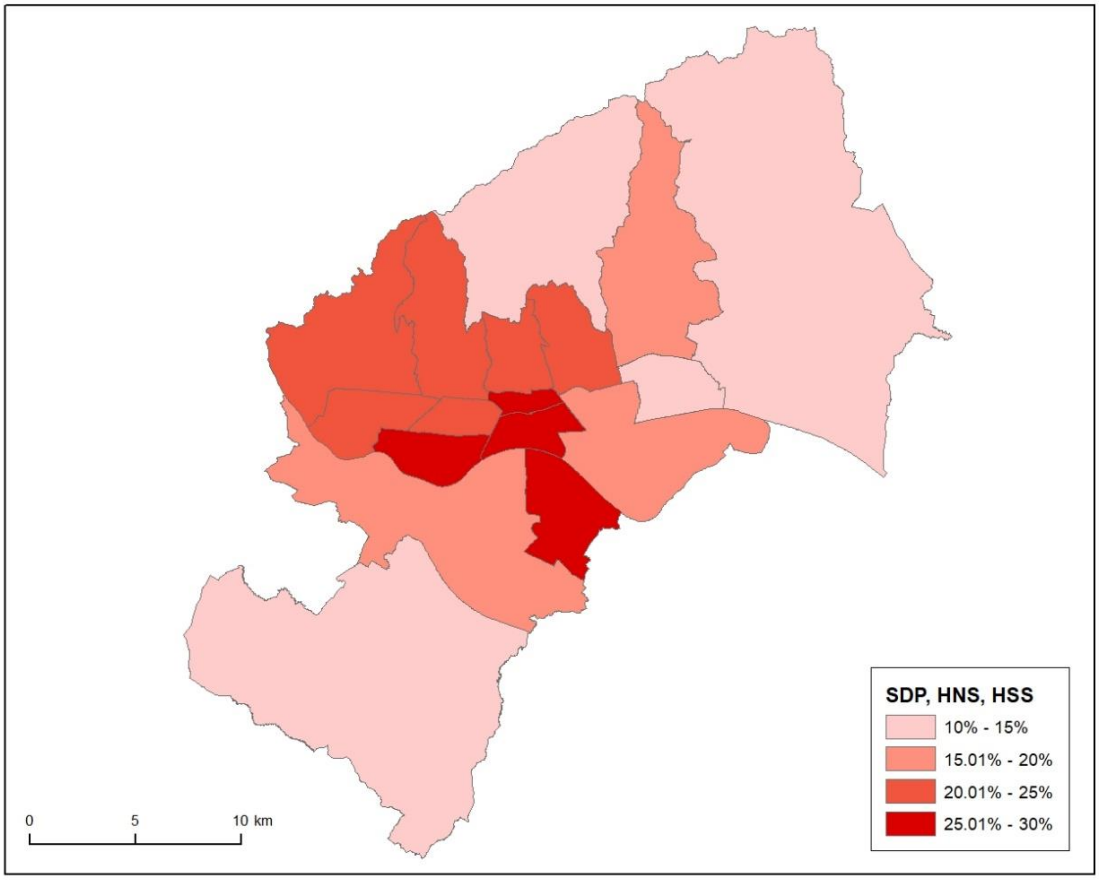
Analizirajući rezultate izbora za gradsku skupštinu na razini cijelog prostora Grada Zagreba jasno je da su vodeća mjesta, s više od 20 % glasova, zauzeli stranka aktualnog gradonačelnika, Bandić Milan 365 te vodeća opozicijska stranka u gradu te državi, Socijaldemokratska partija Hrvatske. Na trećem mjestu, ispod 15 % glasova, našla se Nezavisna lista Sandre Švaljek. Švaljek je svojedobno bila zamjenica gradonačelnika te je time dokazala da grad može funkcionirati pod drugačijim vodstvom. Hrvatska demokratska zajednica ostvarila je nešto slabiji rezultat (11.96 %) ali u skladu sa očekivanjima koja su iznosili politički analitičari (Ivanković, 2017). U gradsku skupštinu također je ušla i kandidacijska lista Brune Esih, za koju se smatra da je uzela dio glasova strankama desnog centra. Novi član opozicije u gradskoj skupštini, sa osvojenih nešto više od 7 % glasova, jest koalicija „Zagreb je naš!“ koja je u prvi plan stavila zaštitu okoliša, kvalitetnije gospodarenje otpadom te prihvatljivija rješenja za brojne druge probleme u Gradu Zagrebu. Ostalih 15 kandidacijskih lista nije uspjelo prijeći izborni prag te su kumulativno osvojili nešto više od 15 % glasova.

Slijedi detaljniji uvid u prostornu distribuciju glasova, na razini gradskih četvrti, za svih 6 kandidacijskih lista koje su osigurale mjesto u gradskoj skupštini.

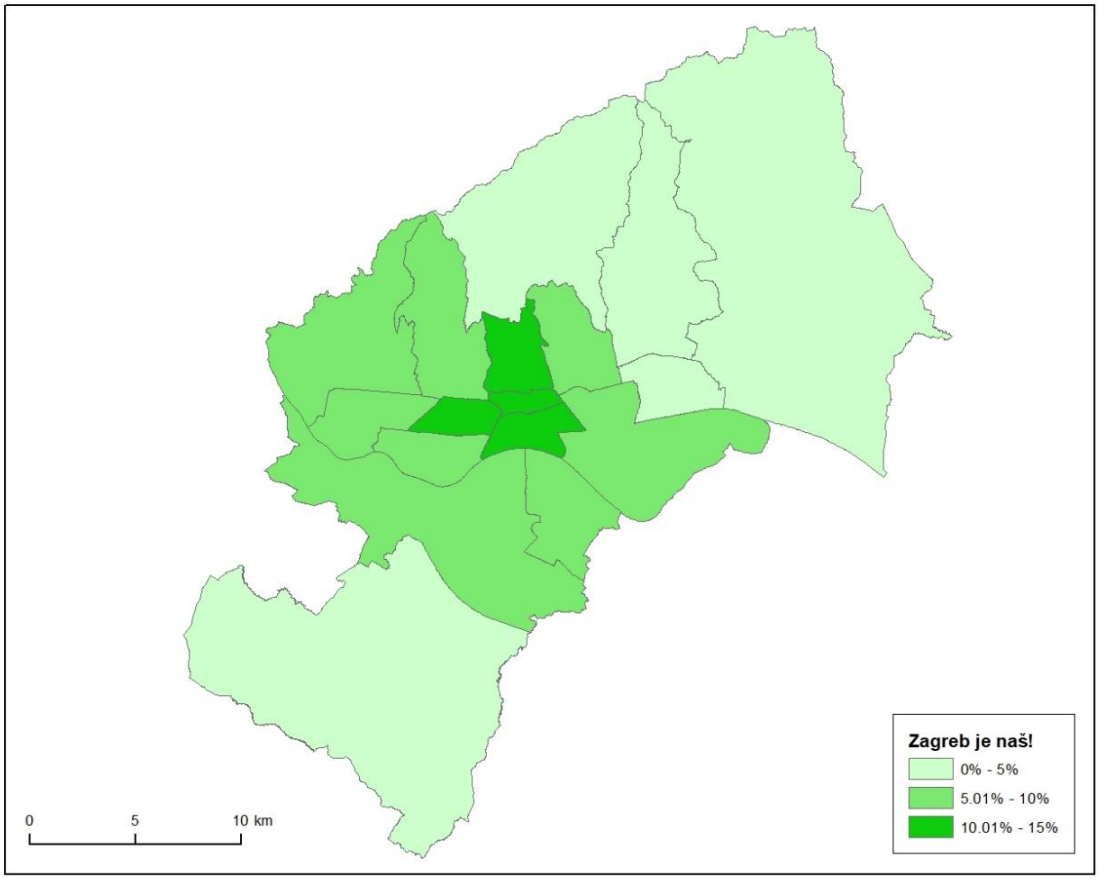

Sl.2. Prostorna distribucija glasova za BM 365 – stranku rada i solidarnosti i partnere
Izvor: DIP (2017)

Stranka Bandić Milan 365 na ovim lokalnim izborima osvojila je najviše glasova na području Grada Zagreba. U čak tri gradske četvrti, Brezovici, Donjoj Dubravi i Sesvetama, osvojila je više od 35 % glasova. Najviše glasova ova stranka i njeni partneri osvojili su u Brezovici s 43.94 % podrške. Najslabiji rezultat ove stranke i partnera ostvaren je u gradskim četvrtima Donji i Gornji Grad s ispod 15 % podrške. Nešto veći udio glasova osvojen je u gradskim četvrtima Maksimir, Črnomerec, Stenjevec, Trešnjevka – jug, Trešnjevka – sjever, Trnje te Novi Zagreb – istok. Više od 20 % glasova osvojeno je u četvrti Podsused-Vrapče dok je više od 25 % glasova osvojeno u četvrtima Podsljeme i Novi Zagreb – zapad. Milan Bandić 365 i partneri osvojili su više od 30 % glasova u istočnim gradskim četvrtima Gornja Dubrava i Pešćenica-Žitnjak. Iz Sl.2. također se može nazrijeti trend: broj glasova za ovu kandidacijsku listu se povećava u smjeru centar – periferija.

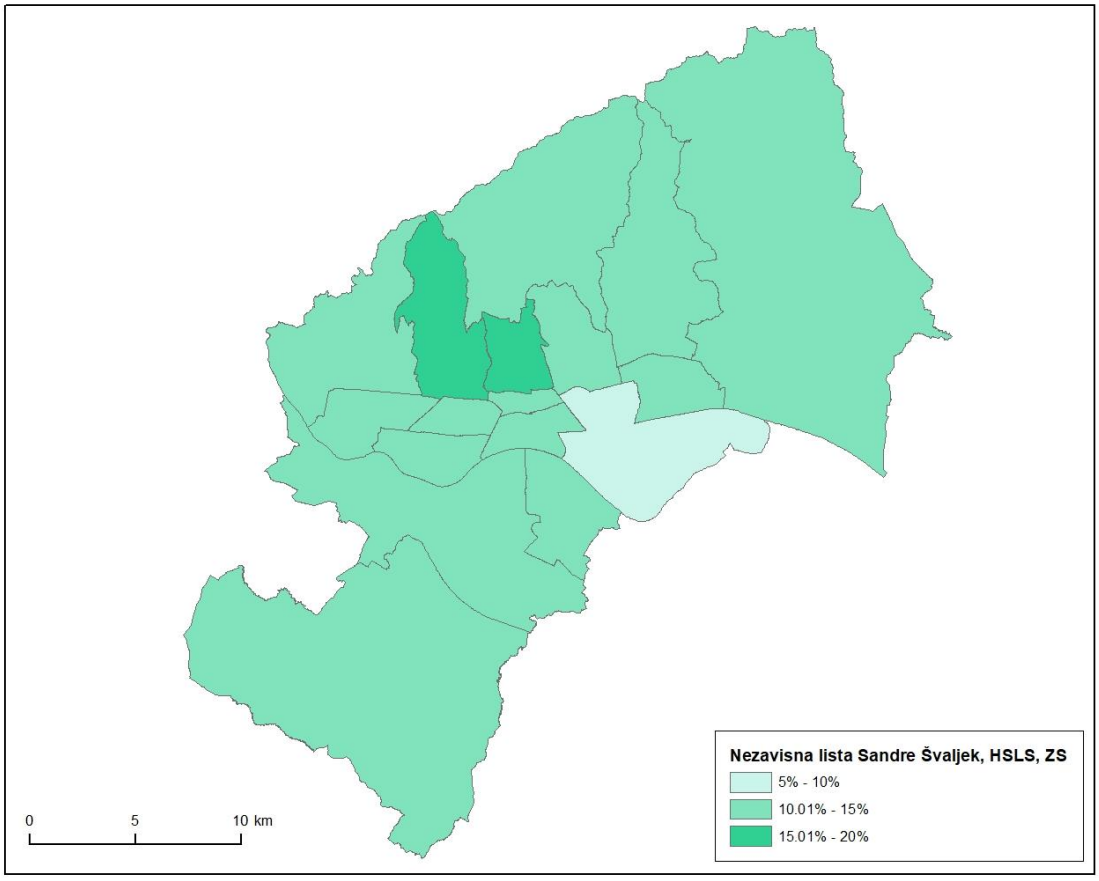

Sl.3. Prostorna distribucija glasova za SDP, HNS, HSS i partnere
Izvor: DIP (2017)

Koalicija Socijaldemokratske partije Hrvatske, Hrvatske narodne stranke, Hrvatske seljačke stranke i ostalih partnera osvojila je oko 21 % glasova na razini Grada Zagreba te uzela drugi najveći broj zastupnika u skupštini. Iz Sl.3. se uočava vrlo jasan trend pada broja osvojenih glasova od središta prema periferiji. Ova koalicija najviše glasova je glasova osvojila u četvrtima koje čine centar grada tj. Donji grad i Trnje, gdje je i osvojen najveći broj glasova (26.38 %), te četvrtima Trešnjevka-jug i Novi Zagreb-istok. Između 20 i 25 % glasova osvojeno je u gradskim četvrtima Gornji Grad-Medvešćak, Maksimir, Trešnjevka-sjever, Črnomerec, Stenjevec i Podsused-Vrapče. Slabiji rezultat je ostvaren u četvrtima Novi Zagreb-zapad, Peščenica-žitnjak te Gornja Dubrava. Najmanju podršku glasača ova koalicija jest ostvarila na prostoru Podsljemena, Donje Dubrave, Sesveta i Brezovice. Koalicija SDP-a i partnera najmanje glasova je osvojila u Brezovici, s nešto više od 10 %.

Sl.4. Prostorna distribucija glasova za koalciju „Zagreb je naš!“
Izvor: DIP (2017)

Koalicija „Zagreb je naš!“ je jedno od iznenađenja lokalnih izbora 2017. godine usprkos tome što analitičari ovoj opciji nisu davali pretjerane šanse (Brkulj, 2017). Koalicija je nastala okupljanjem udruga i stranaka koje su se protivile dosadašnjem načinu vođenja grada (Zagreb je naš!, 2017). Na razini Grada Zagreba ova koalicija osvojila je tek nešto više od 7 % glasova. No kada se pogledaju rezultati na razini gradskih četvrti, ova koalicija nije prešla izborni prag u njih pet. Koalicija „Zagreb je naš!“ osvojila je najviše glasova, do 15 %, u samom središtu grada tj. u gradskim četvrtima Gornji grad-Medveščak, Donji grad, Trnje te Trešnjevka-sjever. Koalicija je prešla izborni prag i osvojila do 10 % glasova u četvrtima Podsused-Vrapče, Stenjevec, Črnomerec, Trešnjevka-jug, Maksimir, Pešćenica-Žitnjak te Novi Zagreb istok i zapad. U četvrtima Brezovica, Podsljeme, Gornja Dubrava, Donja Dubrava i Sesvete osvojen je najmanji broj glasova. Za ovu listu glasali su birači lijevog političkog opredjeljenja. Kao i kod prostorne distribucije glasova za SDP i partnere vidljiv je pad broja glasova od centra prema periferiji.

Sl.5. Prostorna distribucija glasova za Nezavisnu listu Sandre Švaljek i partnere
Izvor: DIP (2017)

Nezavisna lista Sandre Švaljek i partnera na izborima je osvojila oko 12,5 % glasova na razini Grada Zagreba. Ova lista sastoji se od stranaka desnog (HSLS) i lijevog (ZS) političkog opredjeljenja te se može smatrati listom političkog centra. Zanimljivo je što je ova kandidacijska lista osvojila vrlo ravnomjeran broj glasova u većini zagrebačkih gradskih četvrti. Nezavisna lista Sandre Švaljek osvojila je najviše glasova u četvrtima Gornji Grad – Medvešćak i Črnomerec, približivši se 20 % glasova. U većini gradskih gradskih četvrti, tj njih 14, ova lista osvojila je između 10 i 15 % glasova dok je najslabiji rezultat (9.12 %) ostvarila u gradskoj četvrti Pešćenica-Žitnjak, koja se smatra jednom od političkih „utvrda“ Milana Bandića i njegove stranke. Za ovu listu glasali su birači lijevog i desnog političkog opredjeljenja. Također je bitno primjetiti da je najveća koncentracija glasova za ovu listu bliže središtu grada.

Rezultate, odnosno prostornu distribuciju glasova za Kandidacijsku listu birača – Bruna Esih i Hrvatsku demokratsku zajednicu, zbog male amplitude između minimalnog i maksimalnog broja osvojenih glasova, nije moguće prikazati koropletnom kartom bez značajnog odstupanja od dosadašnjih metoda prikaza. Kako bi se vjerodostojno prikazala distribucija glasova za ove liste po gradskim četvrtima upotrebljen je tablični prikaz (Tab.5.)

Tab.5. Prostorna distribucija glasova za Kandidacijsku listu birača – Bruna Esih i HDZ (u %)

Gradska četvrt	**Kandidacijska lista grupe birača – Bruna Esih**	**Hrvatska demokratska zajednica**
Donji grad	8.37	11.35
Gornji Grad - Medvešćak	8.88	12.58
Trnje	7.81	10.82
Maksimir	9.84	13.09
Pešćenica – Žitnjak	6.19	11.00
Novi Zagreb – istok	6.31	11.31
Novi Zagreb - zapad	7.59	12.84
Trešnjevka – jug	8.71	11.33
Trešnjevka – sjever	8.68	11.31
Črnomerec	9.61	11.97
Donja Dubrava	7.44	12.25
Gornja Dubrava	9.16	13.32
Stenjevec	9.24	11.33
Podsused - Vrapče	7.34	10.60
Podsljeme	11.14	13.38
Sesvete	8.11	12.97
Brezovica	5.78	14.21
Grad Zagreb	**8.24**	**11.96**

Izvor: DIP (2017)

Kandidacijska lista birača na čelu s Brunom Esih osvojila je nešto više od 8 % glasova na razini Grada Zagreba. Analitičari smatraju da je ova kandidacijska lista privukla glasače desnog političkog opredjeljenja te time djelomično pridobila glasače HDZ-a (Ivanković, 2017). Najmanje glasova (5.78 %) ova kandidacijska lista osvojila je u Brezovici, gdje je nadmoćno pobijedila lista gradonačelnika Bandića. Rezultat od oko 6 % glasova ostvarila je u

gradskim četvrtima Pešćenica – Žitnjak i Novi Zagreb – istok. Više od 7 % glasova ova lista osvojila je u četvrtima Trnje, Novi Zagreb – zapad, Donja Dubrava i Podsused – Vrapče. Oko 8 % glasova osvojila je u gradskim četvrtima Gornji grad – Medvešćak, Donji grad, Trešnjevci sjever i jug i Sesvetama. Više od 9 % glasova ova lista osvojila je u Maksimiru, Črnomercu, Gornjoj Dubravi i Stenjevcu. Najviše glasova (11. 14 %) ova lista osvojila je u gradskoj četvrti Podsljeme. Analizirajući distribuciju glasova može se utvrditi da je relativno više glasova ova lista osvojila u središnjim gradskim četvrtima.

Kandidacijska lista Hrvatske demokratske zajednice osvojila je nešto manje od 12 % glasova na razini Grada Zagreba. Glasovi za ovu kandidacijsku listu relativno ravnomjerno su raspoređeni po gradskim četvrtima, u prilog tome ide činjenica da je amplituda između najmanjeg i najvećeg broja osvojenih glasova manja od 4 %. Ispod 11 % glasova ova lista osvojila je u gradskim četvrtima Trnje i Podsused – Vrapče. Iznad 11 % glasova osvojila je u gradskim četvrtima Donji grad, Pešćenica – Žitnjak, Novi Zagreb – istok, Trešnjevka – jug, Trešnjevka – sjever, Črnomerec i Stenjevec. Iznad 12 % glasova osvojila je u četvrtima Gornji grad – Medvešćak, Novi Zagreb – zapad, Donja Dubrava te Sesvete. Iznad 13 % glasova ova kandidacijska lista osvojila je u gradskim četvrtima Maksimir, Gornja Dubrava i Podsljeme. Kandidacijska lista Hrvatske demokratske zajednice ostvarila je najbolji rezulatat (14.21 %) u gradskoj četvrti Brezovica. Analizirajući prostornu distribuciju glasova za ovu kandidacijsku listu može se primjetiti porast broja osvojenih glasova od središta prema periferiji Grada Zagreba, uz manja odstupanja.

Također, bitno je spomenuti demografske karakteristike stanovništva koje mogu, ali i ne moraju nužno, utjecati na glasovanje. Analizom izbora za europski parlament i parlamentarinih izbora u RH, na razini države te zagrebačkih gradskih četvrti, Institut za sinergiju društva i znanosti donio je sljedeće zaključke: za lijeve političke opcije dominantno glasa visoko obrazovano, starije stanovništvo, a za desne političke opcije uglavnom glasa mlađe stanovništvo sa srednjom školom kao konačnim stupnjem obrazovanja (URL 1). Ovi zaključci mogu se primjeniti i na analizi lokalnih izbora u Gradu Zagrebu. Kandidacijske liste lijevih političkih opcija osvojile su najviše glasova u središnjim gradskim četvrtima gdje, prema podacima DZS-a iz 2011. godine, dominantne dobne skupine čine stanovnici stariji od 50 godina te je broj visoko obrazovanih iznad prosječan. Kandidacijske liste desnih političkih opcija najviše glasova osvojile su u rubnim gradskim četvrtima gdje dominantnu dobnu skupinu čine stanovnici u starosti od 30 do 35 godina sa srednjom stručnom spremom. Od ovoga odstupa kandidacijska lista Brune Esih, koja je, relativno, najviše glasova dobila u središnjim gradskim četvrtima.

3.3.2. PROSTORNA DISTRIBUCIJA GLASOVA ZA GRADONAČELNIKA

Gradonačelnik Grada Zagreba jest glavno izvršno tijelo te predstavlja i zastupa grad. Gradonačelnik je odgovoran Vladi Republike Hrvatske za obavljanje poslova državne uprave povjerenih upravnim tijelima Grada Zagreba. Gradonačelnika se bira neposredno na lokalnim izborima, na mandat od 4 godine (Zakon o Gradu Zagrebu, NN 119/14). Prvi krug izbora za gradonačelnika Grada Zagreba održan je 21. svibnja 2017. godine. Kandidati za gradonačelnika bili su Milan Bandić, Anka Mrak-Taritaš, Sandra Švaljek, Bruna Esih, Drago Prgomet, Ivan Lovrinović, Marko Sladoljev i Tomislav Tomašević. U Tab.6. prikazani su rezultati prvog kruga izbora za gradonačelnika te kandidati koji su osvojili više od 5 % glasova na razini Grada.

Tab.6. Prostorna distribucija glasova za gradonačelnika u prvom krugu (u %)

Gradska četvrt	**Milan Bandić**	**Anka Mrak-Taritaš**	**Sandra Švaljek**	**Bruna Esih**	**Drago Prgomet**
Donji grad	19.65	33.26	20.64	10.74	5.95
Gornji grad - Medvešćak	19.08	31.53	22.85	12.07	6.16
Trnje	22.87	32.48	19.79	9.91	5.37
Maksimir	24.02	27.20	21.70	13.07	6.13
Pešćenica - Žitnjak	42.67	21.37	14.84	8.86	5.26
Novi Zagreb - istok	27.34	29.64	19.70	8.93	5.38
Novi Zagreb - zapad	35.45	22.61	17.92	10.63	6.07
Trešnjevka - jug	23.27	29.22	21.79	11.28	5.49
Trešnjevka - sjever	24.62	28.13	21.06	11.23	5.41
Črnomerec	24.00	26.24	23.36	12.59	5.93
Donja Dubrava	45.83	16.84	15.36	10.50	5.82
Gornja Dubrava	40.36	18.34	17.08	12.55	5.91
Stenjevec	27.00	25.07	19.85	12.49	5.24
Podsused - Vrapče	30.34	24.16	22.76	10.12	4.91
Podsljeme	35.46	17.54	20.11	14.62	6.42
Sesvete	47.12	15.23	14.90	11.21	5.61
Brezovica	54.86	11.23	14.88	8.13	6.95
Grad Zagreb	**31.21**	**24.76**	**19.35**	**11.10**	**5.66**

Izvor: DIP (2017)

U prvom krugu najviše glasova (31 %) osvojio je Milan Bandić, i to u Brezovici (više od 50 %), i Sesvetama, a najmanje u četvrtima Donji i Gornji grad. Anka Mrak-Taritaš, kao vodeća opozicijska kandidatkinja, osvojila je drugi najveći broj glasova (24,8 %). Najviše glasova osvojila je u gradskim četvrtima Donji grad, Trnje i Gornji grad, a namanje u Brezovici. Sandra Švaljek, Bruna Esih i Drago Prgomet osvojili je relativno podjednako raspoređen broj glasova po svim gradskim gradskim četvrtima - uz manja odstupanja. Gradonačelnik Grada Zagreba bira se većinski, tj. natpolovičnom većinom glasova te se time zaključuje da gradonačelnik nije izabran u prvom krugu izbora.

3.3.3. NEVAŽEĆI LISTIĆI

Prema Zakonu o lokalnim izborima, nevažećim glasačkim listićem smatra se svaki listić koji je neispunjen, popunjen na način da se ne može utvrditi za koga je birač glasao ili je birač glasao za dva ili više kandidata. U prvom krugu lokalnih izbora Državno izborno povjerenstvo prati posebno nevažeće listiće na izborima za skupštinu te nevažeće listiće za gradonačelnika. Zbog malih međusobnih odstupanja u udjelu nevažećih glasačkih listića na prostoru Grada Zagreba (unutar 1 %) gradske četvrti koje čine naselje Zagreb objedinjene su u jedan razred dok četvrti Sesvete i Brezovica, u kojima se nalazi veći dio ostalih naselja županije Grad Zagreb (Rajić i dr. 2016b) čine zasebne razrede. Najviše nevažećih listića na izborima za gradsku skupštinu zabilježeno je u gradskoj četvrti Brezovica dok je najmanje zabilježeno u gradskoj četvrti Gornji grad-Medvešćak. Na izborima za gradonačelnika najvieći udio nevažećih listića zabilježen je u gradskoj četvrti Sesvete, a najmanji u gradskoj četvrti Gornji grad - Medvešćak. U prosjeku više je nevažećih listića, dakle, bilo u perifernim gradskim četvrtima.

Tab. 7. Udjeli nevažečih listića u Gradu Zagrebu u prvom krugu lokalnih izbora (u %)

Sastavnica	Nevažeći listići za gradsku skupštinu	Nevažeći listići za gradonačelnika	Aritmetička sredina (GS i gradonačelnik)
Gradske četvrti koje čine naselje Zagreb	1.77	1.02	1.39
Sesvete	2.15	1.05	1.60
Brezovica	2.24	1.04	1.64
Grad Zagreb	**1.80**	**1.03**	**1.41**

Izvor: DIP (2017)

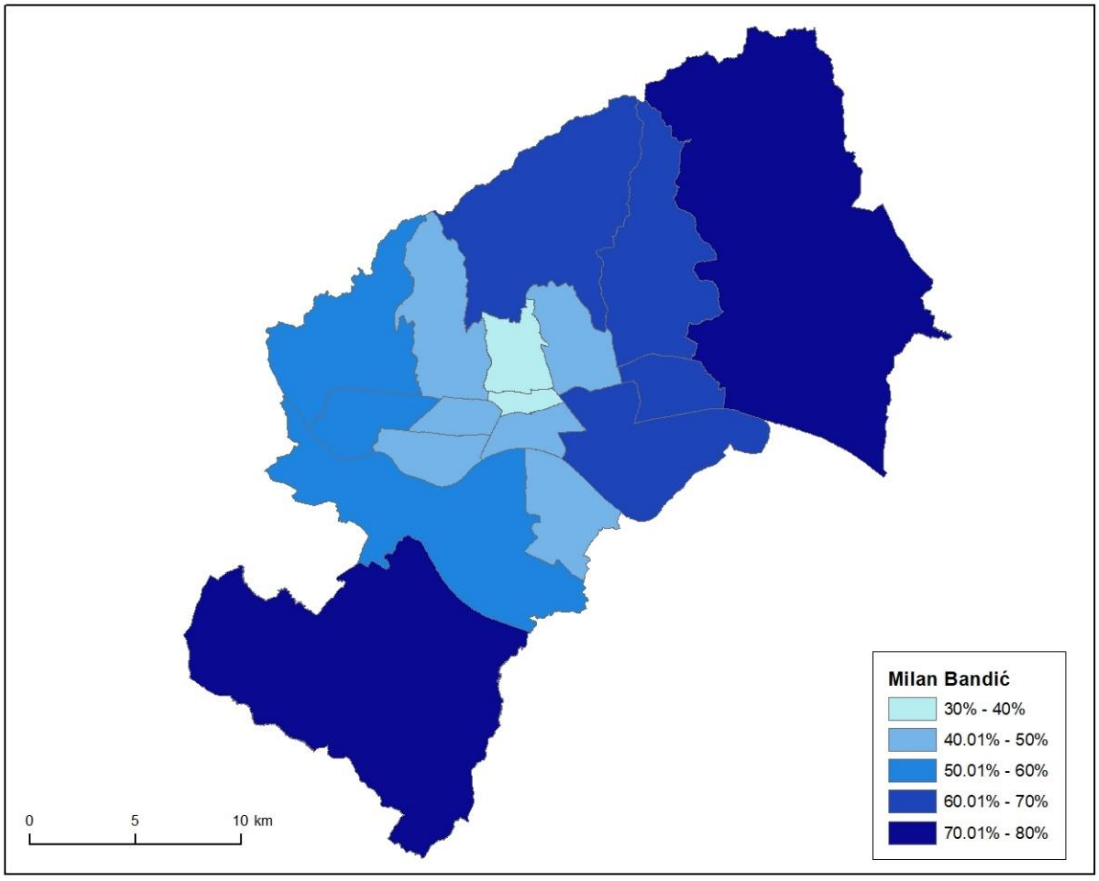
3.4. DRUGI KRUG LOKALNIH IZBORA

Drugi krug lokalnih izbora za gradonačelnika, održan je 4. lipnja 2017 godine. Kandidati u drugom krugu izbora, prema rezultatima iz prvog kruga, bili su Milan Bandić i Anka Mrak-Taritaš. Nakon prebrojavanja svih glasova utvrđeno je da je Milan Bandić izabran za gradonačelnika te mu je ovo šesti mandat na toj poziciji. Na razini Grada Zagreba Milan Bandić osvojio je 53 % glasova a njegova protu-kandidatkinja osvojila je 47 % glasova te se može reći da se radilo o neizvjesnoj utrci za gradonačelničku poziciju. Izlaznost birača bila je slabija nego u prvom krugu izbora te je na izbore izašlo manje od polovice biračkog tijela.
U nastavku ovog poglavlja rezultati drugog kruga lokalnih izbora te udjeli nevažećih listića bit će prikazani na razini gradskih četvrti.

3.4.1. PROSTORNA DISTRIBUCIJA GLASOVA ZA GRADONAČELNIKA

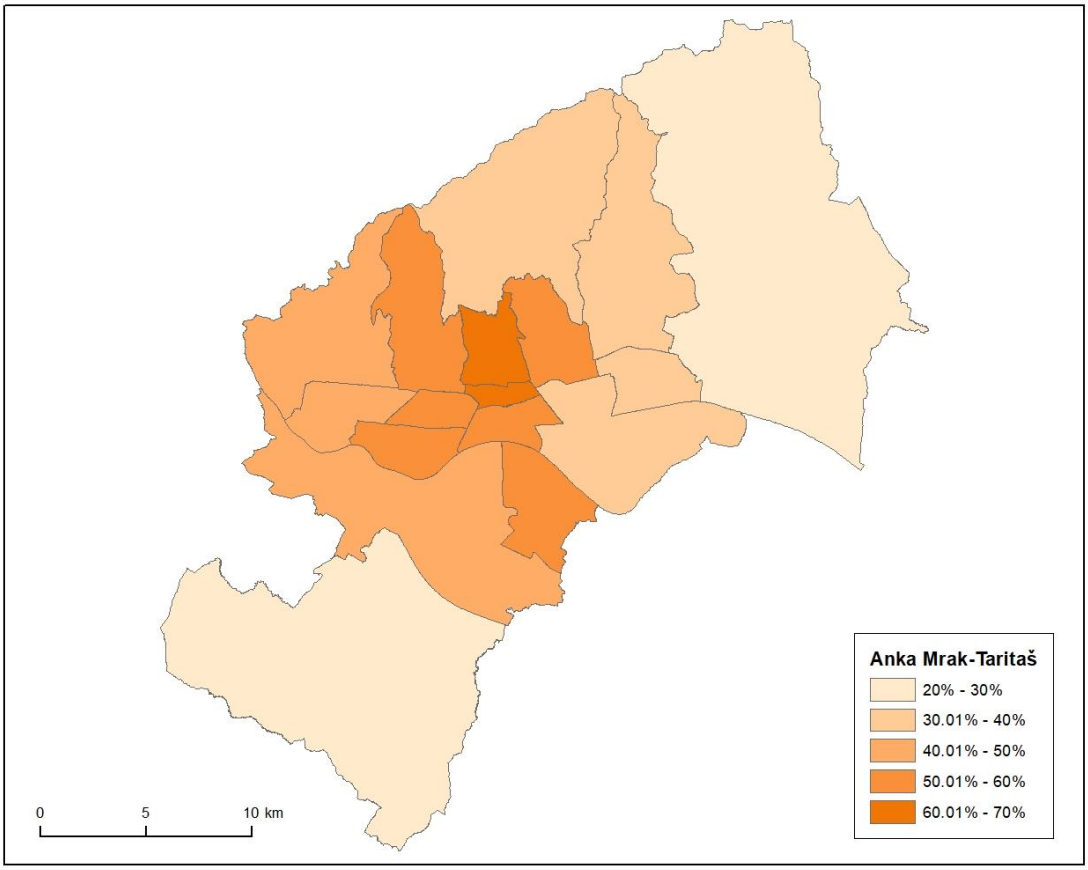
Za potrebe lakše vizualizacije i usporednog praćenja udjela osvojenih glasova na izborima za gradonačelnika relativni pokazatelji, odnosno udjeli osvojenih glasova podijeljeni su u razrede po 10 %.

Milan Bandić osvojio je najviše glasova u gradskoj četvrti Brezovica, gdje je osvojio gotovo 80 % glasova. Rezultat od više od 70 % glasova također je ostvario u gradskoj četvrti Sesvete. Više od 60 % glasova osvojio je uglavnom u istočnim gradskim četvrtima (Gornja Dubrava, Donja Dubrava, Pešćenica-Žitnjak) te u gradskoj četvrti Podsljeme. Više od 50 % podrške je imao u gradskim četvrtima Podsused-Vrapče, Stenjevec te Novi Zagreb – zapad. Manje od 50 % glasova osvojio je u gradskim četvrtima Črnomerec, Trešnjevka-sjever, Trešnjevka-jug, Trnje, Novi Zagreb – istok te Maksimir. Najslabiju podršku, ispod 40 % osvojenih glasova, dobio je u samom središtu grada tj. gradskim četvrtima Gornji grad – Medvešćak te Donji grad. Najmanje glasova birača osvojio je u Donjem gradu (oko 37 %). Bitno je naglasiti da je privukao dio glasača desnog političkog opredjeljenja (URL 2). Također se može primjetiti jasan trend pada broja glasova za Milana Bandića od periferije Grada Zagreba prema središtu.

Sl.6. Prostorna distribucija glasova za Milana Bandića u drugom krugu lokalnih izbora
Izvor: DIP (2017)

Anka Mrak-Taritaš izgubila je izbore za samo nekoliko postotnih bodova, no analizirajući udjele osvojenih glasova. vidljivo je da, za razliku od svog protukandidata, nije u niti jednoj gradskoj četvrti osvojila više od 70 % glasova. Mrak-Taritaš najviše glasova osvojila je u gradskim četvrtima Donji grad i Gornji grad, tj. u samom središtu grada, najviše u Donjem gradu (63 %). Više od 50 % glasova osvojila je u gradskim četvrtima Črnomerec, Trešnjevka-sjever, Trešnjevka-jug, Trnje, Novi Zagreb-istok te Maksimir. Manje od 50 % dobila je u gradskim četvrtima Podsused-Vrapče, Stenjevec te Novi Zagreb-zapad. Još manje, ispod 40 % glasova, osvojila je u gradskim četvrtima Podsljeme, Gornja Dubrava, Donja Dubrava te Pešćenica-Žitnjak. Najmanju podršku birača dobila je u gradskim četvrtima Brezovica i Sesvete. Kao kandidatkinja, privukla je birače lijevog političkog opredjeljenja. Na priloženoj karti (Sl.7.) vidljiv je porast udjela osvojenih glasova od periferije Grada Zagreba prema njegovom središtu.

Sl.7. Prostorna distribucija glasova za Anku Mrak-Taritaš u drugom krugu lokalnih izbora
Izvor: DIP (2017)

3.4.2. NEVAŽEĆI LISTIĆI

U drugom krugu lokalnih izbora udio nevažećih glasačkih listića, na razini grada, povećao se za otprilike jedan postotni bod. Najviše nevažećih listića izbrojano je u gradskim četvrtima Donji grad (2.53 %), Trnje (2.43 %) i Črnomerec (2.44 %). Najmanji udio nevažećih listića zabilježen je u četvrtima Novi Zagreb-zapad (1.77 %), Peščenica-Žitnjak (1.86 %) te Brezovica (1.88 %). Zanimljivo je primjetiti razliku između prvog i drugog kruga izbora za gradonačelnika. U prvom krugu udio nevažećih listića bio je relativno ravnomjerno raspoređen, a relativno najmanji udio imale su gradske četvrti koje čine naselje Zagreb. U drugom krugu izbora situacija je obrnuta te je najviše nevažećih listića zabilježeno upravo u tim gradskim četvrtima. Također je bitno naglasiti da su u prvom krugu izbora, kumulativno

za gradonačelnika i skupštinu, Sesvete i Brezovica imale su najveći udio nevažećih listića, dok u drugom krugu imaju manje nego ostale četvrti Grada Zagreba.

Tab.8. Udio nevažećih listića na izborima za gradonačelnika (u %)

Sastavnice	**Nevažeći listići za gradonačelnika (1.krug)**	**Nevažeći listići za gradonačelnika (2.krug)**
Gradske četvrti koje čine naselje Zagreb	1.02	2.15
Sesvete	1.05	1.91
Brezovica	1.04	1.88
Grad Zagreb	**1.03**	**2.11**

Izvor: DIP (2017)

4. ZAKLJUČAK

Lokalni izbori u Gradu Zagrebu održali su se u dva kruga; prvi krug je održan 21. svibnja 2017. Godine, a drugi krug 6.lipnja 2017. godine. Na izbore se u prvom krugu odazvalo otprilike 50 % birača, što je bio najveći odaziv na lokalnim izborima u RH te godine. Izabrani su zastupnici gradske skupštine sa šest kandidacijskih lista. U prostornoj distribuciji glasova bila su vidljiva dva izraženija trenda. Kandidacijske liste za koje su glasovali birači skloniji političkoj desnici, poput kandidacijskih liste Bandić Milan 365 i partnera te HDZ-a, bilježile su porast broja osvojenih glasova od središta prema periferiji Grada Zagreba, no kandidacijska lista Brune Esih imala je obrnut trend. Pad broja osvojenih glasova od središta prema periferiji, primjećen je kod kandidacijskih lista SDP-a i koalicije „Zagreb je naš!“ za koje su glasovali birači skloniji političkoj ljevici. Kod jedine kandidacijske liste centra primjećena je relativno ravnomjerna prostorna distribucija glasova s većom koncentracijom u centru. Gradonačelnik nije izabran u prvom krugu izbora.

U drugom krugu lokalnih izbora birao se gradonačelnik između dva kandidata; Milana Bandića i Anke Mrak-Taritaš. Odaziv birača na drugi krug izbora bio je oko 10 % manji nego u prvom krugu. Sa osvojenih 53 % glasova, Milan Bandić izabran je za gradonačelnika. U prostornoj distribuciji glasova primjećeni su slični trendovi kao i u prvom krugu. Za razliku od svoje protukandidatkinje Milan Bandić u pojedinim četvrtima, gdje živi velik broj stanovnika (poput Sesveta) osvojio je više od 70 % glasova.

Analizirajući oba kruga izbora, zaključuje se da je najveća koncentracija lijevo oreijntiranih birača u centru dok je najveća koncentracija desno orijentiranih birača na periferiji Grada Zagreba.

Udio nevažećih listića bio je relativno ravnomjerno raspoređen na razini Grada Zagreba te je bio veći u drugom krugu. Također je važno primjetiti da je veći udio nevažećih listića u prvom krugu bio u rubnim četvrtima dok je u drugom krugu bio u središnjim gradskim četvrtima.

Za kraj bitno je napomenuti da bez obzira na medijske napise i opozicijske pozive na promjene (URL 3, URL 4, URL 5), građani Grada Zagreba ponovno su izabrali „vječnog“ gradonačelnika Bandića.

LITERATURA

Charney, I., Malkinson, D., 2015: Between electoral and urban geography: Voting patterns and socio-spatial dynamics in Tel Aviv, *Applied Geography* 58, 1-6

Johntson, R., 2015: Electoral Geography u: *International Encyclopedia of the Social and Behavioral Sciences (Second edition)* (ur. Wright), 345-348

Miguel, C., 2016: The role of electoral geography in the teritorialization of party systems, *Electoral studies* 47, 67-83

Omejec, J., 2000: O izbornim sustavima za lokalna predstavnička tijela, *Hrvatska javna uprava* 2 (3), 461-493.

Pattie, C., Johntson, R., 2009: Electoral geography u *International Encyclopedia of Human Geography* (ur. Kitchin i Thrift), 405-422

Pavić, R., 1992: Geografija izbora, *Politička misao* 29 (2), 48-52

Podolnjak, R., 2013: Suvremeni hrvatski izborni inžinjering kao sofisticirani oblik izborne manipulacije u: *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 63 (1) (ur. Petrak), Pravni fakultet sveučilišta u Zagrebu, 155-187

Rajić, N., Pejaković, T., Lončarić, S., 2016a: *Promjene općeg kretanja i osnovnih struktura stanovništva Grada Zagreba 2001.-2011.*, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj grada, Zagreb

Rajić, N., Pejaković, T., Lončarić, S., 2016b: *Polazne osnove za određenje prostornog obuhvata urbane aglomeracije Zagreb*, Gradski ured za strategijsko planiranje i razvoj grada, Zagreb

Raos, V., 2015: Prijelomi i trendovi: predsjednički izbori u Hrvatskoj, *Političke analize* 6 (21), 33-38

Zakon o lokalnim izborima, Narodne novine, br. 144/12, 121/16

Zakon o gradu Zagrebu, Narodne novine, br. 62/01, 125/08, 36/09, 119/14

Žugaj, M., Šterc, S., 2017: *Hrvatske izborne jedinice – postojeći nesklad i buduće promjene*, Pilar – časopis za društvene i humanističke studije 22 (2), 9-32

IZVORI

Brkulj, V., 2017: Ujedinjena ljevica, opcija bez šanse na izborima u Zagrebu, *T-portal*, 22. travnja 2017., https://www.tportal.hr/vijesti/clanak/ujedinjena-ljevica-opcija-bez-sanse-na-izborima-u-zagrebu-20170421 (15.8.2018.)

Državno izborno povjerenstvo, 2017: Arhiva izbora, https://www.izbori.hr/arhiva-izbora/index.html#/app/lokalni-2017 (19.6.2018.)

Državni zavod za statistiku, 2001: Popis stanovništva kućanstava i stanova 31. ožujka 2001. godine: stanovništvo po starosti, spolu i naseljima, https://www.dzs.hr/

Državni zavod za statistiku, 2011: Popis stanovništva kućanstava i stanova 2011. godine: stanovništvo po starosti, spolu i naseljima, https://www.dzs.hr/

Gradska skupština Grada Zagreba, n.d.: *Djelokrug*, http://www.skupstina.zagreb.hr/default.aspx?id=28 (12.8.2018.)

Građani organizirano nadgledaju glasanje, GONG, 2017: Veliki GONG-ov vidič o lokalnim izborima 2017, http://www.gong.hr/hr/izborni-sustav/lokalni/veliki-gong-ov-vodic-o-lokalnim-izborima/ (3.7.2018.)

Ivanković, D., 2017: Bruna Esih „pojela“ je Prgometa no nije uspjela „pojesti“ HDZ, *Večernji list*, 22. svibnja 2017., https://www.vecernji.hr/premium/bruna-esih-pojela-je-prgometa-no-nije-uspjela-pojesti-hdz-1171307 (12.8.2018.)

URL 1: http://iszd.hr/2014/05/eu-izbori-2013-u-kontekstu/ (25.8.2018.)

URL 2: Bandić je sada desni kandidat i školski primjer populista, 7. lipnja 2017., https://www.index.hr/vijesti/clanak/analiticari-bandic-je-sada-desni-kandidat-i-skolski-primjer-populista/974784.aspx (19.8.2018.)

URL 3: Došlo je vrijeme promjene, http://www.ankajemrak.com/mrak-taritas-doslo-vrijeme-promjena/ (1.8.2018.)

URL 4: Esih predala kandidaturu za gradonačelnicu: Ljudi su nas prepoznali kao jednu potpuno novu ekipu, 5. svibnja 2017., https://www.jutarnji.hr/vijesti/zagreb/esih-predala-potpise-za-kandidaturu-za-gradonacelnicu-zagreba-ljudi-su-nas-prepoznali-kao-jednu-potpuno-novu-ekipu-postenu-ekipu/6005906/ (11.8.2018.)

URL 5: Zagreb nije u vlasništvu Milana Bandića i stranaka koje ga drže na vlasti, 28. veljače 2017., http://novilist.hr/Vijesti/Hrvatska/Nova-politicka-inicijativa-Zagreb-je-nas-Zagreb-nije-u-vlasnistvu-Milana-Bandica-i-stranaka-koje-ga-drze-na-vlasti?articlesrclink=related (18.8.2018.)

Zagreb je naš, 2017: Program, http://www.zagrebjenas.hr/program/ (12.8.2018.)